

Bijlage 3

**Advies Commissie voor de milieueffectrapportage
over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport
2 juli 2020**

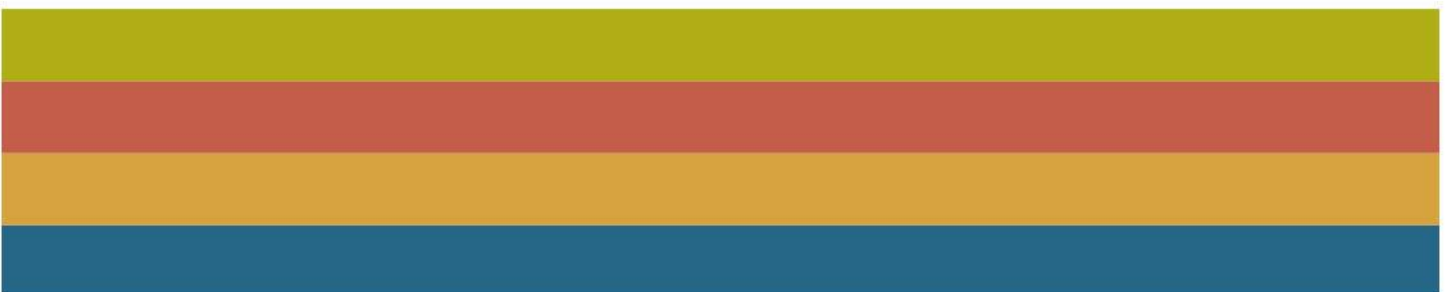

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Pluimveehouderij De Groot, Kiel–Windeweer

Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport

2 juli 2020 / projectnummer: 3464

1 Advies voor de inhoud van het MER

Maatschap De Groot wil een deel van de pluimveehouderij aan de Vossenburg 1 te Kiel-Windeweer herbouwen. In 2019 zijn door brand twee stallen verloren gegaan. Deze worden vervangen door vier nieuwe stallen. De totale staloppervlakte in de toekomstige situatie is groter dan in de situatie voor de brand. Door het verlagen van de bezettingsgraad per m² blijft het maximaal aantal te houden vleeskuikens wel gelijk.

Om de herbouw mogelijk te maken, is een omgevingsvergunning nodig. Ook is een nieuwe vergunning nodig in het kader van de Wet natuurbescherming. Voordat de provincie Groningen besluit over de omgevingsvergunning worden de milieugevolgen van de pluimveehouderij onderzocht in een milieueffectrapport (MER). De provincie heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna: de Commissie) gevraagd te adviseren over de inhoud van het op te stellen MER.

Essentiële informatie voor het MER

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het MER. Dat wil zeggen dat het MER voor het meewegen van het milieubelang in het besluit over de herbouw van pluimveehouderij De Groot in ieder geval moet bevatten:

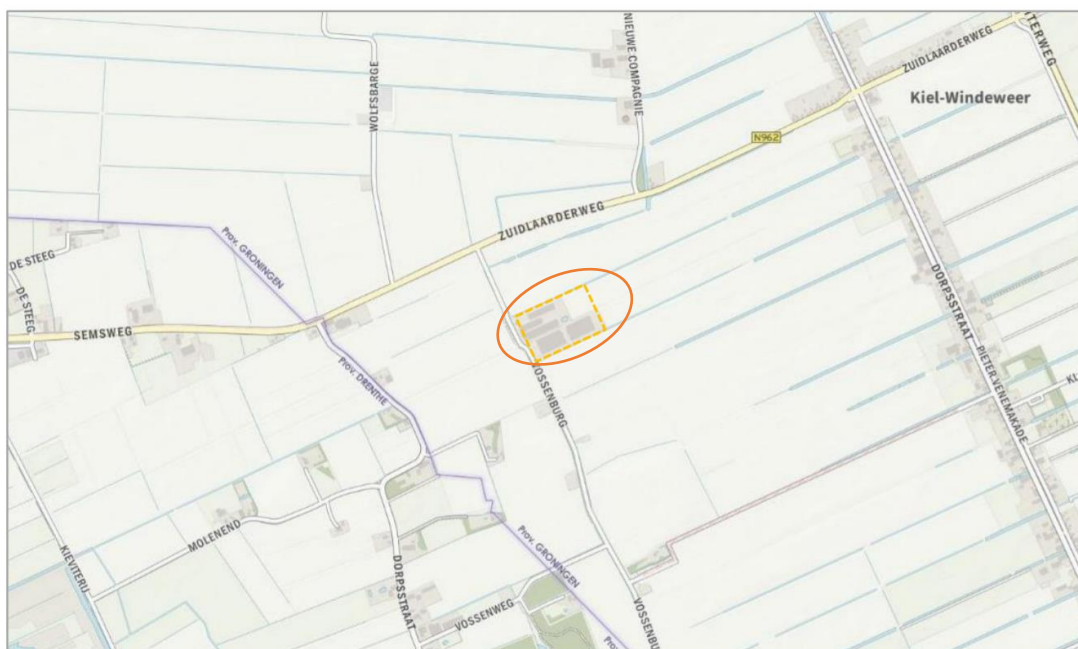
- **Alternatieven met en zonder overdekte uitloop**¹ waarbij wordt uitgegaan van de maximale invulling qua aantal dieren. De herbouw biedt ruimte voor een overdekte uitloop. De daadwerkelijke bouw van deze uitloop vindt echter pas later plaats. Het is daarom belangrijk om nu alle mogelijke effecten van het besluit in beeld te krijgen zowel voor de situatie met als zonder overdekte uitloop.
- Een beschrijving en beoordeling van de **effecten van vervoersbewegingen**, zowel voor de aan- en afvoer van dieren als voor het voer. Omdat het aantal vervoersbewegingen voor een groot deel afhankelijk is van het gekozen pluimveehouderijconcept laat dit verschillen tussen de huidige en toekomstige situatie goed zien.
- Een beschrijving en beoordeling van de **effecten van emissies**. Voor omwonenden is informatie over geuremissies, de toekomstige luchtkwaliteit (onder andere ammoniak en fijnstof) en de effecten van geluid en licht op de omgeving belangrijk. Ga hierbij uit van de 'worst-case'-situatie en laat de mogelijkheden zien om de effecten te beperken.

Besluitvormers en insprekers lezen in de eerste plaats de samenvatting van het MER. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

In de volgende hoofdstukken beschrijft de Commissie in meer detail welke informatie het MER moet bevatten. De Commissie bouwt in haar advies voort op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau² (hierna: NRD).

¹ Een overdekte uitloop biedt de mogelijkheid om (in de toekomst) over te stappen op bijvoorbeeld het Beter Leven-concept.

² Rombou, 2020. Reikwijdte en detailniveau MER Pluimveehouderij De Groot Vossenburg 1, Kiel-Windeweer.

Afbeelding 1 Projectlocatie maatschap De Groot aan de Vossenburg 1 te Kiel-Windeweer (bron: NRD)

Achtergrond

In 2019 zijn twee stallen van maatschap De Groot door brand verwoest. Bij herbouw wil de maatschap de oppervlakte van de stallen vergroten van 13.610 naar 19.564 m². Het maximaal aantal te houden vleeskuikens blijft gelijk met maximaal 305.000 dieren. Het bouwvlak neemt toe van drie naar vier hectare.

Voor het project is een omgevingsvergunning nodig. De gewenste toename van het bouwvlak past niet in het vigerende bestemmingsplan en vereist een projectafwijkingsbesluit. De uitbreiding van een intensieve veehouderij met een bouwvlak groter dan twee hectare vraagt een afwijking van de provinciale omgevingsverordening op grond van verbetering van het dierenwelzijn. Het bouwen van de stallen en voor het veranderen van de inrichting ten opzichte van de huidige situatie vereist een omgevingsvergunning bouwen en milieu. Ook is een natuurvergunning nodig vanwege wijziging van de bedrijfsvoering ten opzichte van de huidige vergunning.

Omdat Gedeputeerde Staten van de provincie Groningen bevoegd gezag zijn voor het afwijken van de omgevingsverordening, zijn zij tevens bevoegd gezag voor de andere activiteiten waarvoor de omgevingsvergunning aangevraagd wordt. Ook voor de natuurvergunning zijn Gedeputeerde Staten bevoegd gezag. Provinciale Staten van de provincie Groningen moeten een verklaring van geen bedenkingen afgeven voor het afwijken van de omgevingsverordening. Het besluit betreft een wijziging voor het mesten of houden van pluimvee van meer dan 85.000 vleeskuikens (C14) en is daarmee m.e.r. – plichtig.

Waarom een advies?

De provincie heeft de Commissie gevraagd te adviseren over de inhoud van het op te stellen MER. De onafhankelijke Commissie m.e.r. is bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. De Commissie schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag – in dit

geval Gedeputeerde Staten van de provincie Groningen – besluit over pluimveehouderij De Groot te Kiel-Windeweer.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. De projectstukken, die bij het advies zijn gebruikt, zijn te vinden door nummer [3464](#) op www.commissiener.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Achtergrond, beleid en besluiten

2.1 Achtergrond

Maatschap De Groot exploiteert een pluimveebedrijf met vleeskuikens. In 2011 is het bedrijf uitgebreid van 102.000 vleeskuikens in twee stallen naar 305.000 vleeskuikens in zes stallen. Hiervoor zijn in 2011 verschillende besluiten genomen en is een m.e.r.-procedure doorlopen.³ In juli 2019 zijn twee stallen door brand verwoest.

De maatschap wil overgaan tot herbouw en tegelijkertijd de oppervlakte van de stallen vergroten. Het maximaal aantal te houden vleeskuikens verandert hierbij niet. Zodoende kan worden voldaan aan de eisen van meer welzijnsvriendelijke productiesystemen waarbij minder dieren per m² worden gehouden dan in de reguliere houderij.

De herbouw leidt tot een toename van het bebouwd oppervlak. Beschrijf daarom de overwegingen om bij herbouw van de stallen over te gaan op een ander pluimveehouderij-concept en laat zien hoe de beoogde bedrijfsvoering aansluit op de huidige en verwachte ontwikkelingen in de markt.

2.2 Beleidskader

De NRD bevat geen overzicht van het wettelijk en beleidskader. Wel is bij een aantal onderwerpen in hoofdstuk 6 van de NRD vermeld welke documenten relevant zijn, zoals het Besluit emissiearme huisvesting en de onderzoeken Veehouderij en Gezondheid Omwonenden (VGO). Geef op overzichtelijke wijze aan welke wet- en regelgeving en welk beleid relevant zijn voor de herbouw van de stallen en of het voornemen kan voldoen aan de randvoorwaarden die hieruit voortkomen. Denk bijvoorbeeld aan eisen voor het stalontwerp of het uit te voeren milieuonderzoek. Ga in ieder geval in op:

- het Milieuplan 2017–2020 van de provincie Groningen;
- de provinciale Beleidsnota Natuur 2013–2021 en de aanvullende Natuurvisie uit 2016;
- het vigerende bestemmingsplan buitengebied Hoogezand–Sappemeer en de beoogde herziening van dit bestemmingsplan;
- de in ontwikkeling zijnde omgevingsvisie Midden–Groningen;
- de concept Beleidsnota Archeologie Midden–Groningen⁴;
- actuele ontwikkelingen en sectorale regelgeving of richtlijnen (bijvoorbeeld voor fijnstof);
- recente inzichten ten aanzien van brandveiligheid en dierenwelzijn zoals het Actieplan brandveilige veestallen 2018 –2022, de kamerbrief van de minister van Natuur,

³ Zie <https://commissiener.nl/adviezen/2247>.

⁴ Deze heeft in december 2019 ter inzage gelegen.

Landbouw en Voedselkwaliteit over stalbranden⁵ en de relevante eisen uit het Bouwbesluit.

2.3 Te nemen besluit(en)

Naast het besluit over de omgevingsvergunning zullen andere besluiten genomen worden voor de realisatie van het voornemen, waaronder een vergunning vanwege de Wet Natuurbescherming. Geef aan welke besluiten dit zijn, wie daarvoor het bevoegd gezag is en wat globaal de tijdsplanning is.

3 Voorgenomen activiteit en alternatieven

3.1 De voorgenomen activiteit

Geef een beschrijving van de nieuwe pluimveehouderij. Ga daarbij in op de gemaakte keuzes voor de toe te passen inrichting en huisvestingssystemen. Ga – naast de in de NRD opgenomen informatie – in ieder geval in op:

- het werkproces, inclusief aan- en afvoer van dieren en voer;
- het ontwerp van de stallen, inrichting en installaties door middel van een duidelijke tekening, voorzien van relevante maatvoering;
- de emissiepunten en de uittreedsnelheden van de ventilatielucht waarmee wordt gerekend in de verspreidingsmodellen voor de emissiepunten van de stallen. Geef een onderbouwing van de uittreedsnelheid in de emissiepunten;
- preventieve en schadebeperkende maatregelen en voorzieningen ter voorkoming en bestrijding van brand en ter verhoging van de veiligheid van de dieren. Denk aan periodieke keuringen, detectiesystemen en compartimentering.

Laat zien wat de beoogde planning en eventuele fasering van de nieuwbouw en de ingebruikname van de stallen is.

Maak onderscheid in activiteiten die nodig zijn voor de herbouw van de stallen en activiteiten die plaats vinden in de gebruiksfase.

3.2 Alternatieven

Te onderzoeken alternatieven

De NRD beschrijft dat verschillende mogelijkheden om de geuremissie te beperken worden onderzocht in de alternatieven. Ook voor de landschappelijke inpassing worden alternatieven onderzocht. Het is belangrijk om nu alle mogelijke effecten van het besluit in beeld te krijgen, zowel voor de korte als lange termijn. De herbouw biedt ruimte voor een overdekte uitloop, dit is onderdeel van vergunningaanvraag. De daadwerkelijke bouw van deze uitloop vindt echter pas op een later moment plaats. Onderzoek daarom ook alternatieven met en zonder overdekte uitloop en ga uit van de maximale invulling (in aantal dieren) voor elk van de alternatieven.

⁵ Kamerbrief Stalbranden van 14 januari 2019 (kenmerk DGA / 18319484).

Onderzoek daarnaast ook een alternatief dat gebaseerd is op de reguliere houderij. Het maximale aantal te houden dieren is dan hoger dan voorzien in het plan. Dit geeft inzicht in de effecten die op kunnen treden bij een maximale bezetting van de stallen conform het Besluit houders van dieren.

Per alternatief dient aangegeven te worden welke overwegingen aan de keuze ten grondslag liggen, zoals milieuoverwegingen, overwegingen omtrent bedrijfsvoering en kosten.

Best beschikbare technieken

De verschillende alternatieven moeten voldoen aan de eisen van vigerende wet- en regelgeving. Een belangrijke eis uit het Besluit omgevingsrecht is dat tenminste de best beschikbare technieken (BBT) worden toegepast. Houd bij het bepalen van de BBT rekening met de bepalingen in artikel 5.4 en 5.5 van het Besluit omgevingsrecht. Dit houdt in dat in ieder geval de BBT-conclusies intensieve veehouderijen en de in de bijlage van de Regeling omgevingsrecht genoemde documenten bij de beoordeling moeten worden betrokken. Laat in de alternatieven zien welke technieken op dit vlak zijn toegepast. Het kan vereist zijn om verder te gaan dan BBT, bijvoorbeeld wanneer uit de omgevingstoets blijkt dat lokale kenmerken dit vereisen, of wanneer er een minimalisatieplicht bestaat. Beoordeel of dit aan de orde is en werk vervolgens uit (in varianten) hoe voldaan wordt aan deze extra vereisten.

3.3 Referentie

Beschrijf de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied – uitgaande van de vergunde (eerder gerealiseerde) situatie – en de te verwachten milieutoestand als gevolg van de autonome ontwikkeling, als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Onder de 'autonome ontwikkeling' wordt verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de alternatieven worden gerealiseerd.

Maak duidelijk waarover al is besloten, zoals de houtverbrandingsinstallatie. Maak ook duidelijk welke onderdelen van de herbouw horen bij het nu te nemen besluit en welke niet.

Wat verandert er voor de omgeving?

De NRD benoemt dat voor de referentiesituatie wordt uitgegaan van de vergunde situatie, dat wil zeggen de situatie van voor de brand in 2019. Formeel is dit juist, aangezien over verleende vergunning al eerder is besloten en het bedrijf conform deze vergunning in bedrijf was. De huidige feitelijke situatie is echter dat op de locatie minder dieren gehouden worden dan volgens de vergunning is toegestaan. Voor de omgeving van de projectlocatie is het daarom zinvol om de effecten ook in absolute zin in beeld te brengen, ten opzichte van de huidige feitelijke situatie.

4 Bestaande milieusituatie en milieugevolgen

4.1 Effectbepaling

Onderbouw de keuze van de rekenregels/-modellen en van de gegevens waarmee de gevolgen van het voornemen voor luchtkwaliteit (inclusief stikstof) worden bepaald. Ga ook in op de onzekerheden in deze bepaling. Onderscheid daarbij onzekerheden in de kwaliteit van de gegevens (bron, ouderdom, betrouwbaarheid) en in de gehanteerde rekenregels/-modellen (bandbreedte, kritische parameterwaarden, modelkalibratie en dergelijke). Vertaal dit zo mogelijk in een bandbreedte voor de genoemde gevolgen en geef aan wat dit betekent voor de vergelijking van de alternatieven.

Het aantal vervoersbewegingen is voor een groot deel afhankelijk van het gekozen pluimveehouderijconcept. De NRD benoemt onder andere dat bij langzaam groeiende rassen de aan- en afvoer van dieren minder vaak plaatsvindt dan bij snel groeiende rassen. Breng voor de verschillende alternatieven het aantal vervoersbewegingen in beeld, zowel voor de aan- en afvoer van dieren als voor het voer. Laat in de effectbeoordeling zien of dit tot onderscheidende effecten tussen alternatieven leidt.

Vergelijking van alternatieven

De milieueffecten van de alternatieven moeten onderling en met de referentiesituatie worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de aard en mate waarin de alternatieven andere effecten veroorzaken. Vergelijk bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie en betrek daarbij de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid. Geef daarnaast voor ieder van de alternatieven aan in welke mate de gestelde doelen kunnen worden gerealiseerd. Gebruik ook hiervoor eenduidige en – indien mogelijk – kwantificeerbare toetsingscriteria.

4.2 Lucht, geur, geluid en licht

4.2.1 Luchtkwaliteit

Onderzoek de effecten van het voornemen en de alternatieven op de luchtconcentraties van fijnstof (PM₁₀ en PM_{2,5})⁶, NO₂ en NH₃ zoals beschreven in de NRD. Laat ook zien wat de effecten onder de grenswaarden zijn⁷. Presenteer de resultaten van de berekeningen middels verschilcontourenkaarten⁸ en geef per contour de hoeveelheid en ligging aan van woningen en andere gevoelige objecten en groepen.⁹ Beoordeel de bijdrage aan de achtergrondconcentratie en toets de luchtconcentraties aan de grenswaarden en de WHO-

⁶ Vanwege de heersende problematiek t.a.v. fijn stof en het feit dat intensieve veehouderijen een belangrijke bron van fijn stof zijn, wordt fijn stof met name genoemd. Dat laat onverlet dat ook voor de andere stoffen uit de Wet milieubeheer moet worden aangetoond dat voldaan wordt aan de geldende normen (bijvoorbeeld NO₂).

⁷ Ook onder de huidige luchtkwaliteitsgrenswaarden kunnen immers nog aanzienlijke gezondheidseffecten optreden.

⁸ Gebruik hiervoor klassebreedtes van 1,0 µg/m³ of minder, indien klassebreedtes van 1,0 µg/m³ onvoldoende onderscheidend zijn.

⁹ Gebruik hiervoor de zogeheten Basisregistraties Adressen en Gebouwen (BAG). Denk bij gevoelige objecten aan kinderdagverblijven, scholen, verpleeg- en verzorgingshuizen en woningen. Gevoelige groepen zijn bijvoorbeeld kinderen, ouderen en mensen met long- of hartziekten. Mocht de feitelijke situatie afwijken van de BAG, houd hiermee dan rekening in het MER.

advieswaarden. Laat zien welke alternatieven en mitigerende maatregelen mogelijk zijn om gezondheidsschade zoveel mogelijk te voorkomen, dan wel om de volksgezondheid te verbeteren.

4.2.2 Geur

Beschrijf en toets de effecten van de alternatieven op de geuremissies, geurbelasting en geurhinder. Ga daarbij uit van de standaard geuremissies ten gevolge van het houden van pluimvee. Beschrijf of opslag en transport van (droog)voer hier een rol in speelt. Laat ook, tenminste kwalitatief, zien hoe de aanvoer en overslag van mest van invloed is op de geurhinder. Geef voor de referentie en de alternatieven inzicht in:

- de afstand tot in de omgeving gelegen woningen en andere gevoelige bestemmingen;
- de (cumulatie van) geurbelasting in de omgeving en ter plaatse van de gevoelige bestemmingen;
- het aantal geurbelaste gevoelige bestemmingen;
- de te verwachten geurhinder;
- de toe- en afname van de geurbelasting bij de gevoelige bestemmingen (zowel voorgrond- als achtergrondbelasting).

Geef op basis hiervan aan of voldaan wordt aan de geurnormen van de Wet geurhinder en veehouderij (Wgv). Toets daarbij ook aan de Handreiking geurhinder en veehouderij, zowel voor wat betreft de voorgrond- als de achtergrondbelasting.

Uit de NRD blijkt dat bij de herbouw van de stallen de geuremissie binnen de geldende normen van de Wgv blijft. Ten opzichte van de vergunde situatie treedt wel een toename op van de geurbelasting doordat de emissiepunten op een andere locatie komen (de ligging van het bouwblok verandert immers). Breng ook in beeld wat er verandert ten opzichte van de feitelijke situatie op dit moment. Dit maakt voor de omgeving duidelijk in hoeverre hoe de toekomstige situatie anders is dan de huidige situatie.

Gevoeligheidsanalyses kunnen gebruikt worden om de verschillen tussen de alternatieven in beeld te brengen. Onderbouw welke maatregelen in het voorkeursalternatief worden opgenomen en welke niet.

Laat duidelijk zien wat de verschillen zijn tussen de situatie met en zonder overdekte uitloop. Omdat het emissiepunt bij een overdekte uitloop moeilijk te bepalen is, moet het MER duidelijk laten zien welke uitgangspunten zijn gebruikt bij de berekeningen. Gebruik hiervoor de handreiking bij V-Stacks¹⁰ en de opties die daarin genoemd worden. Breng in ieder geval de 'worst-case-situatie' in beeld in beeld.

4.2.3 Geluid en licht

Breng de geluidbelasting en de mogelijke lichthinder door het voornemen en alternatieven in beeld, toets aan geldende wet- en regelgeving en geef aan in welke mate dit gevolgen voor de omgeving heeft. Ga daarbij in op:

- De geluidemissies en -immissies op geluidgevoelige bestemmingen voor de dag-, avond- en nachtperiode, voor de representatieve bedrijfssituatie, inclusief regelmatig terugkerende geluidspieken, zoals het laden of lossen van bijvoorbeeld voer en mest.

¹⁰ Rijkswaterstaat, 2017. Gebruikershandleiding V-Stacks vergunning.

- De geluidbelasting vanwege het vrachtverkeer van en naar de inrichting, en laat zien in hoeverre dit afwijkt van de referentiesituatie. Ga ook in op afwijkende situaties zoals piekmomenten.
- De mogelijke lichthinder die optreedt. Beschrijf of er een verlichtingsregime wordt toegepast om de dagperiode te verlengen en zo ja, onderzoek of er lichtuittreding plaatsvindt en wat de hinder hiervan is voor de omgeving.

4.3 Gezondheid

Beschrijf de effecten van het voornemen op de gezondheid. Voor de onderwerpen geur, geluid en fijnstof zijn de aandachtspunten in paragraaf 4.2 van dit advies al benoemd. Aanvullend is de uitstoot van endotoxinen van belang. Geef aan wat de verwachte toe- of afname van endotoxinen is ten opzichte van de referentiesituatie. Neem in het onderzoek de resultaten uit het onderzoek Veehouderij en Gezondheid Omwonenden (VGO) mee en actuele kennis vanuit het Kennisplatform Veehouderij en humane gezondheid.

Beschrijf ook de risico's met betrekking tot zoonosen en antibioticaresistentie. Betrek hierbij:

- de afstand tot gevoelige bestemmingen;
- de afstand tot andere veehouderijen in het gebied;
- de stallen, het voer en de mest;
- het huisvestingssysteem en het al dan niet gebruiken van de overdekte uitloop;
- de bedrijfsvoering, inclusief aan- en afvoer van dieren;
- de herkomst van dieren;
- het diercontact (contact tussen mensen en dieren) ;
- de hygiëne (bijvoorbeeld de aanwezigheid van een hygiënesluis).

Benoem mogelijke maatregelen om de risico's voor de volksgezondheid zoveel mogelijk te beperken.

4.4 Natuur

Een quickscan inclusief een voortoets is als bijlage bij de NRD gevoegd. Neem deze informatie ook op in het MER en laat zien in welke mate de alternatieven tot verschillende effecten leiden op natuurwaarden. Ga naast de al in de NRD genoemde onderwerpen in op het Natuurnetwerk Nederland en stikstof.

Natuurnetwerk Nederland

Vul het onderzoek aan met een beschrijving van de mogelijke invloed op het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Maak onderscheid tussen de verschillende gebieden en geef hiervan de status aan. Ook als het voornemen niet in of direct naast een beschermd gebied ligt, kan het gevolgen hebben op een beschermd gebied (via zogenoemde externe werking).

Geef per gebied de begrenzingen aan op kaart, inclusief een duidelijk beeld van de ligging van het plangebied ten opzichte van de beschermde gebieden. Beschrijf voor de gebieden uit het NNN in en rond het plangebied de daarvoor geldende wezenlijke kenmerken en waarden. Onderzoek welke gevolgen het initiatief op deze actuele en potentiële kenmerken en waarden heeft. Houd daarbij rekening met externe werking. Voor het NNN geldt provinciaal beleid. Geef aan hoe het NNN provinciaal is uitgewerkt en of het voornemen hierin past.

Stikstof

Stikstofdepositie is een belangrijke oorzaak voor de achteruitgang van de biodiversiteit in Nederland. Het voornemen kan mogelijk een toename van stikstofdepositie op al overbelaste Natura 2000-gebieden en NNN-gebieden veroorzaken. Dit kan leiden tot aantasting van natuurlijke kenmerken van deze gebieden. De NRD geeft aan dat de stikstofemissie in de toekomstige situatie afneemt ten opzichte van de vergunde bedrijfssituatie. Laat met actuele AERIUS-berekeningen zien wat dit betekent voor de stikstofdepositie op beschermde gebieden. Beschrijf de gevolgen van de vermestende en verzurende deposities op Natura 2000-gebieden en NNN-gebieden. Geef daarvoor:

- de achtergrondconcentraties van de belangrijkste verzurende en vermestende stoffen (NH₃, NO_x, SO₂) in het gebied;
- de voor verzuring gevoelige habitattypen en de kritische depositiewaarde;
- de bijdrage van het voornemen aan de stikstofdepositie, afzonderlijk en in cumulatie;
- de mogelijke (verdere) overschrijding van de kritische depositiewaarden.

Onderzoek – in geval er sprake is van een toename van de stikstofdepositie als gevolg van het voornemen – of de zekerheid kan worden verkregen dat het plan/project, in cumulatie met andere activiteiten, de natuurlijke kenmerken van de Natura 2000-gebieden niet aantast. In deze beoordeling mogen mitigerende maatregelen worden meegenomen. Het voornemen en de alternatieven moeten uitvoerbaar zijn binnen de kaders van de Wet natuurbescherming. Beschrijf daarom in ieder geval één alternatief waarbij aantasting van natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden wordt voorkomen. Uit de wetgeving volgt dat een project of plan alleen doorgang kan vinden als de zekerheid wordt verkregen dat de natuurlijke kenmerken niet worden aangetast, of de zogenaamde ADC-toets¹¹ met succes wordt doorlopen.

In elke provincie zijn in december 2019 beleidsregels voor intern en extern salderen met stikstof vastgesteld.¹² Geef aan of deze regels relevant zijn voor het voornemen, en – zo ja – hoe deze worden gebruikt bij de vergunningverlening. Relevant in dit kader is dat de beleidsregels specifieke voorwaarden bevatten over situaties waarin gesaldeerd wordt.¹³

4.5 Bodem en water

Beschrijf de bestaande bodemkwaliteit in het plangebied en de mogelijke bodembedreigende activiteiten en opslag van mogelijk bodembedreigende stoffen binnen de inrichting. Onderzoek mogelijkheden om de bodem te beschermen.

Beschrijf de gevolgen van het voornemen op de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater en onderzoek maatregelen om het water te beschermen. Maak daarbij onderscheid in de aanlegfase (zoals grondwateronttrekking tijdens de bouw) en de gebruiksfase (zoals retentie

¹¹ De ADC-toets is een vervolg op de passende beoordeling wanneer blijkt dat de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied in gevaar komen, ondanks mitigerende maatregelen. De ADC-toets geeft antwoord op de vragen: zijn er alternatieven voor het project, is er een dwingende reden van openbaar belang en worden er voldoende compenserende maatregelen getroffen?

¹² Beleidsregel van Gedeputeerde Staten van de provincie Groningen houdende regels omtrent stikstof (Beleidsregel salderen stikstof provincie Groningen 2019).

¹³ Zie bijvoorbeeld artikel 5 Voorwaarden intern salderen, lid 1: Een activiteit mag alleen worden ingezet ten behoeve van intern salderen voor zover er een toestemming was voor de N-emissie veroorzakende activiteit in de referentiesituatie en die sindsdien onafgebroken aanwezig is geweest of nog kan zijn tot het moment van intrekking of wijziging van de toestemming, zodat hervatting van de activiteit mogelijk was zonder dat daarvoor een natuurvergunning of omgevingsvergunning, onderdeel bouwen, is vereist.

en infiltratie). Breng vervolgens de effecten in beeld en benoem welke beschermende maatregelen getroffen worden.

4.6 Landschap en archeologie

Landschap

Beschrijf het landschapsbeleid in de provincie Groningen en de gemeente Midden-Groningen. Onderbouw dat de inpassing van het voornemen past binnen de uitgangspunten van dit beleid; gebruik hiervoor het op te stellen erfinrichtingsplan¹⁴. Maak zoveel mogelijk gebruik van visualisaties om de beleving van de herbouw (vooral vanaf de openbare weg) inzichtelijk te maken. Geef ook aan of de alternatieven op dit punt van elkaar verschillen.

Archeologie

Eind 2019 heeft de concept Beleidsnota Archeologie Midden-Groningen ter inzage gelegen. Deze nota laat zien dat het projectgebied in een gebied met een hoge archeologische verwachtingswaarde ligt. Laat zien wat de verwachte archeologische waarden ter plaatse van de bouwlocatie zijn en hoe hier rekening mee wordt gehouden. In een toelichtend gesprek heeft initiatiefnemer aangegeven dat in eerder archeologisch onderzoek¹⁵ is geconstateerd dat de bovenlaag zodanig geroerd is dat de bouw van stallen niet leidt tot aantasting van archeologische waarden. Laat bij gebruik van deze gegevens zien of dit onderzoek voldoende actueel is en voldoet voor de huidige locatie en activiteit.

4.7 Energie en klimaat

Laat zien welke energiebesparingsmaatregelen uit de verplichte lijst uit de Activiteitenregeling¹⁶ in de alternatieven zijn opgenomen wat het effect van de maatregelen is. Geef aan wat het te verwachten energiegebruik zal zijn van de alternatieven ten opzichte van elkaar en de huidige vergunde situatie. Onderbouw welke maatregelen opgenomen worden in het voorkeursalternatief en welke niet.

De NRD noemt dat het MER inzicht gaat geven in de emissie van broeikasgassen als gevolg van het voornemen en welke beperkende maatregelen genomen gaan worden. Geef op hoofdlijnen aan of en hoe het bedrijf in 2050 overgeschakeld kan zijn naar een broeikasgasvrije bedrijfsvoering.

Laat zien hoe bij de inrichting rekening is gehouden met de eigenschappen en de kwetsbaarheid van het gebied ten aanzien van klimaatverandering, zoals bijvoorbeeld bij langdurige droogte of hitte.

¹⁴ Zie bladzijde 19 van de NRD.

¹⁵ Dit onderzoek is uitgevoerd voor in 2011 verleende vergunningen voor de bouw van vier stallen.

¹⁶ Zie bijlage 10 van de Activiteitenregeling milieubeheer.

4.8 Calamiteiten

Brandveiligheid

In een toelichtend gesprek heeft de initiatiefnemer aangegeven dat bij de herbouw diverse maatregelen worden genomen ter voorkoming van stalbranden. Een belangrijke maatregel is dat de stallen los van elkaar komen te staan. Daarnaast worden niet-brandbare bouwmaterialen zoals betonpanelen, staal en glaswol toegepast. Laat zien welke maatregelen worden genomen en hoe deze zich verhouden tot de geldende wet- en regelgeving en actuele onderzoeksresultaten naar prioritaire maatregelen ter voorkoming en bestrijding van stalbranden. Breng in beeld welke maatregelen bijdragen aan de veiligheid van dieren zoals compartimentering van technische ruimtes en aanwezigheid van vluchtroutes.¹⁷

Diergezondheid

Geef aan welke situatie er ontstaat wanneer, bijvoorbeeld bij de uitbraak van dierziekten, een vervoers- of exportverbod wordt ingesteld en welke maatregelen worden genomen om binnen het bedrijf dieropvang te realiseren. Geef hierbij aan welke milieueffecten dergelijke maatregelen met zich meebrengen, ook door de eventuele noodzaak om mest langer op te slaan.

Overige calamiteiten

Door storingen kan de bedrijfsvoering tijdelijk afwijken van de reguliere gang van zaken. Storingen in het ventilatiesysteem kunnen bijvoorbeeld leiden tot een andere geurhinder. Geef een kwalitatieve beschouwing van de storingen die op kunnen treden en wat het effect daarvan is op de omgeving.

5 Overige aspecten

5.1 Onzekerheden

Onzekerheden in de effectbepalingen

Houd bij de vergelijking van de alternatieven en bij de toetsing van de alternatieven aan (project-) doelen en wettelijke grenswaarden expliciet rekening met de onzekerheden in effectbepalingen. Geef daarvoor inzicht in de waarschijnlijkheid dat effecten optreden, dat wil zeggen het realiteitsgehalte van de verschillende effectscenari'o's (best-case en worst-case).

Onzekere ontwikkelingen

Ontwikkelingen in de markt en de lopende discussies over stikstof en fijnstof kunnen van invloed zijn op het realiseren van de toekomstige uitloop of bijvoorbeeld leiden tot een ander houderij-concept. Geef een doorkijk hoe ingespeeld kan worden op veranderende omstandigheden, zoals voor genoemde onderwerpen. Laat zien of en hoe in de beoordeling rekening is gehouden met ontwikkelingen en onzekerheden.

¹⁷ Denk ook aan periodieke electrakeuring, brand- en rookdetectie, compartimentering, bliksemafleiders, dakisolatie, de mogelijkheid om luchtwassers automatisch uit te schakelen, brandbestrijdings- en blusvoorzieningen, bereikbaarheid voor hulpdiensten en calamiteiten- en evacuatieplannen.

5.2 Samenvatting van het MER

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de voorgenomen activiteit en de alternatieven daarvoor;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en de alternatieven, de onzekerheden en leemten in kennis die daarbij aan de orde zijn;
- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het voorkeursalternatief.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Advies van de Commissie over het op te stellen MER

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep geeft aan welke onderwerpen naar zijn mening moeten worden behandeld in het MER en met welke diepgang. Vanwege het Corona-virus heeft de werkgroep het plangebied niet bezocht, maar heeft er een digitaal startgesprek plaatsgevonden. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

ing. Hilko Ellen

Willem Foppen

drs. Aletta Lüchtenborg (secretaris)

ir. Harry Webers (voorzitter)

Besluit waarvoor dit milieueffectrapport wordt opgesteld

Omgevingsvergunning.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een MER vereist zijn. De bijlagen C en D bij het Besluit milieueffectrapportage geven aan om welke [activiteiten](#) het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om de activiteit C14, "het mesten of houden van pluimvee van meer dan 85.000 vleeskuikens".

Bevoegd gezag besluiten

Gedeputeerde Staten van de provincie Groningen.

Initiatiefnemer besluit

Maatschap De Groot.

Bevoegd gezag m.e.r.-procedure

Gedeputeerde Staten van de provincie Groningen.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

Het bevoegd gezag heeft de Commissie gemeld geen zienswijzen of adviezen te hebben ontvangen.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft gebruikt?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3464](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e mer@eia.nl
w commissiemer.nl

